กรมชลประทาน
สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
Office of Public Participatory Promotion
สายด่วน 1460
ชลประทาน บริการประชาชน

การบริหารจัดการชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

(Participatory Irrigation Management of the Operation and Maintenance: PIM)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมด้าน O&M

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความเข้าใจการมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 2 การจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 3 การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน)

กิจกรรมที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

กิจกรรมที่ 5 การยกระดับองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

กิจกรรมที่ 6 การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน

กิจกรรมที่ 7 การจัดตั้งกองทุนชลประทาน

กิจกรรมที่ 8 การจ้างเหมางานบำรุงรักษาแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน

กิจกรรมที่ 9 การมีส่วนร่วมในการส่งน้ำบำรุงรักษา

กิจกรรมที่ 10 การประเมินความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำฯ

กิจกรรมที่ 11 การจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

11 กิจกรรมการมีส่วนร่วม

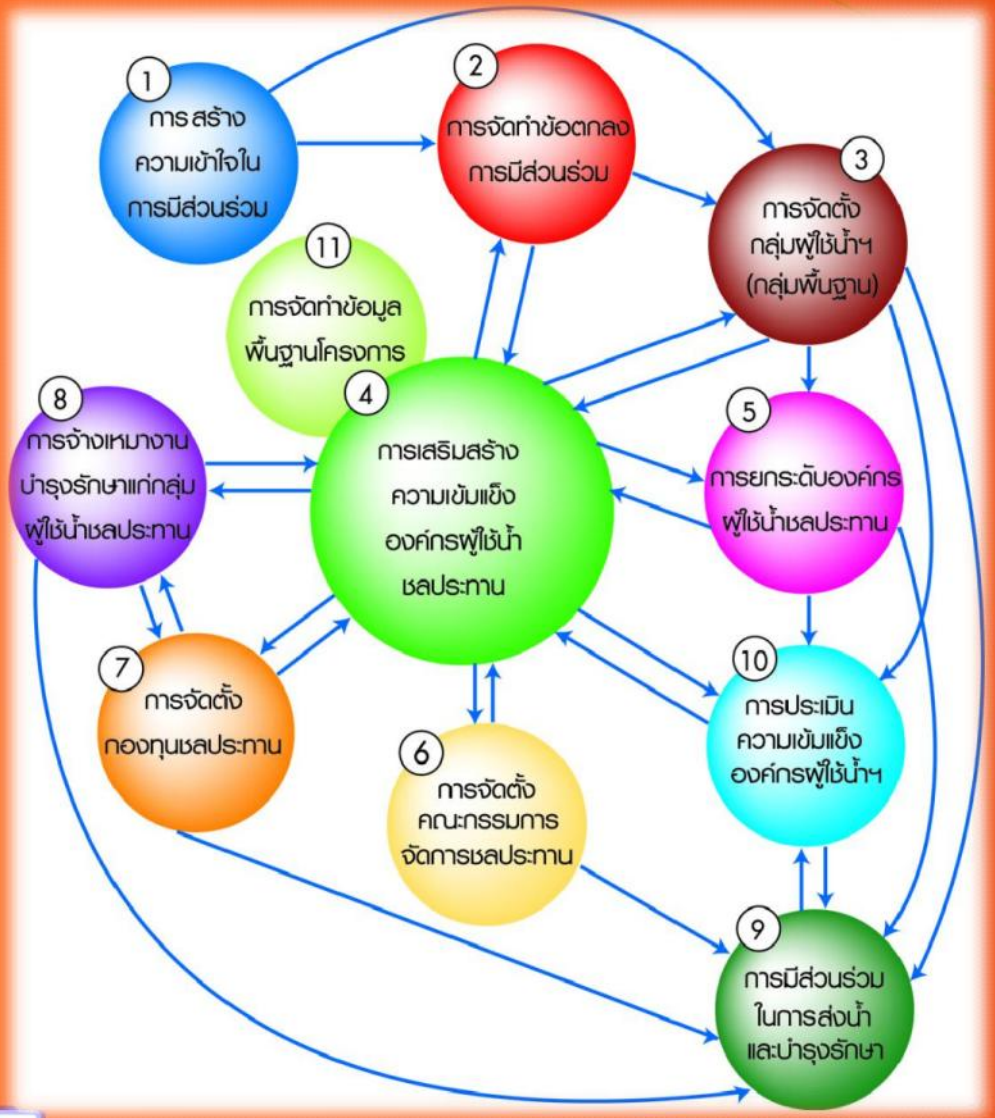

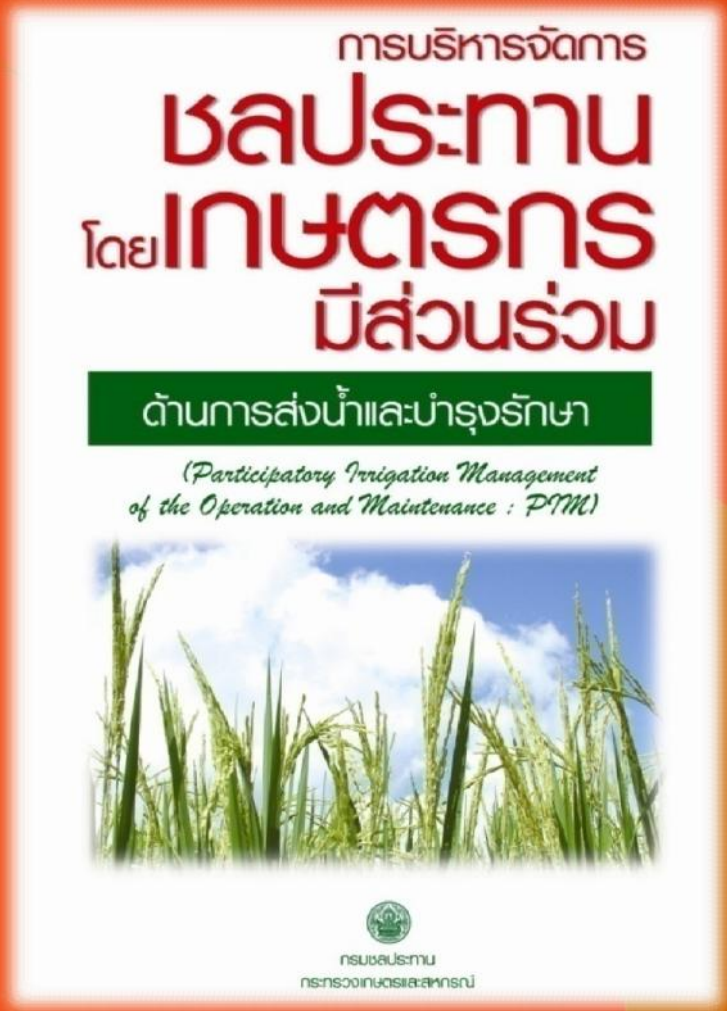

กิจกรรมที่ 1

การสร้างความเข้าใจ
การมีส่วนร่วม

สร้างความเข้าใจ
(ฝึกอบรม/สัมมนา)

นโยบาย
แนวทางการดำเนินงาน

หลักการ เหตุผล ความจำเป็น
แนวทาง
ประโยชน์ที่จะได้รับ
เป้าหมายการมีส่วนร่วม

เจ้าหน้าที่
ชลประทาน

เกษตรกร อบต.
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กิจกรรมที่ 2 การจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วม

การจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

↓

ข้อตกลงเบื้องต้น

(แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนถึงการเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกร กับกรมชลประทาน)

บันทึกข้อตกลงเรื่อง

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการชลประทาน

โครงการ.....

เมื่อวันที่.....

ณ.....

ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้น้ำ/เกษตรกรในพื้นที่ชลประทานโครงการ…….. ได้ประชุมร่วมกับส่วนราชการประกอบด้วย กรมชลประทาน กรม.....…… เพื่อหารือถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการชลประทาน (ส่งน้ำและบำรุงรักษา) ให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการชลประทานโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม การประชุมมีข้อสรุปเป็นข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1.เกษตรกรยินดีจะร่วมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน เพื่อร่วมในการบริหารจัดการชลประทานการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทานกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน โดยจะเริ่มจากกลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคูน้ำ/ท่อก่อนในปัจจุบัน แล้วจะรวมกลุ่มให้ใหญ่ขึ้นเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคลองแยกซอยในปี …… คลองซอยในปี ……. และสมาคมหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำภายหลัง

2.กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานที่ได้รวมกลุ่มขึ้นจะคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะทำงานบริหารจัดการชลประทาน เพื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการชลประทาน (ส่งน้ำ-บำรุงรักษา) ของโครงการให้ทั่วถึง เป็นธรรม ประหยัดและใช้ประโยชน์ได้ยั่งยืน

3.กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานที่ได้รวมกลุ่มขึ้นยินดีที่จะรับถ่ายโอนหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดสรรน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน ตามเป้าหมายที่กำหนดโดยจะจัดทำเป็นข้อตกลงกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติดังนี้

- กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานระดับคูน้ำ/ท่อ จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสรรน้ำภายในแฉกและการบำรุงรักษาระบบชลประทานแปลงนาในปี…… และการจัดสรรน้ำในคลองแยกซอยในปี ……

- กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานระดับคลองแยกซอย จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสรรน้ำภายในคลองแยกซอยและการบำรุงรักษาคลองแยกซอยร้อยละ 50 ในปี …… และร้อยละ 100 ในปี ……

4. กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานระดับคลองซอย จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสรรน้ำภายในคลองซอยและการบำรุงรักษาคลองซอยร้อยละ 50 ในปี ……. กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานที่ได้รวมกลุ่มขึ้น ยินดีที่จะเก็บค่าชลประทานจากสมาชิกจัดทำเป็นกองทุนชลประทาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งน้ำและบำรุงรักษา ซ่อมแซมระบบชลประทานในส่วนที่ได้รับถ่ายโอนให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

โดยรายละเอียดจะมีการประชุมหารือและดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ/เกษตรกรและกรมชลประทานต่อไป ในการนี้ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้น้ำ/เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ได้ร่วมลงลายมือชื่อรับรองบันทึกข้อตกลงนี้ ไว้ท้ายนี้

ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้น้ำ/เกษตรกร	ผู้แทนเจ้าหน้าที่
……..	……
……..	……
……..	……
……..	……
……..	……
……..	……
……..	……
……..	……

ตัวอย่างแบบฟอร์ม
ข้อตกลงการมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 3

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน)

ก่อนจัดตั้ง

- *พิจารณาความจำเป็น*
- *ศึกษาข้อมูลขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานที่มีอยู่เดิม*
- *สรุปผลการศึกษาองค์กรที่เหมาะสมต่อการจัดการน้ำ*
- *เขียนโครงการ_*

การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำฯ

1. เตรียมการก่อนจัดตั้งองค์กร

- ประชาสัมพันธ์
- รวบรวมข้อมูลรายชื่อผู้ใช้น้ำ
- วางแผนจำนวนผู้นำ ผู้แทนของสมาชิกและจำนวนผู้นำขององค์กรที่ต้องมี
- สำรวจบุคคลมีที่เหมาะสมเป็นผู้นำ
- ประชุมผู้ใช้น้ำ เพื่อเลือกผู้นำ

2. ดำเนินการเลือกผู้นำองค์กรผู้ใช้น้ำ

- การให้สมาชิกผู้ใช้น้ำจำนวนมากมาร่วมเลือกตั้ง
  ผู้นำองค์กรฯ เป็นสิ่งจำเป็น
- กิจกรรม ณ วันประชุมเลือกผู้นำ_

ขึ้นทะเบียน

กิจกรรมที่ 4

การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำฯ

- การฟื้นฟูกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน)
- การฝึกอบรม/สัมมนาผู้นำองค์กรผู้ใช้น้ำฯ
- การจัดทัศนศึกษาดูงาน
- การจัดการประชุมโดยกระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference, F.S.C.)
- การประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำรายคูส่งน้ำ
- การประชุมผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มบริหารฯ
- การประกวดโครงการดีเด่น
- โครงการยุวชลกร

กิจกรรมที่ 5

การยกระดับองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

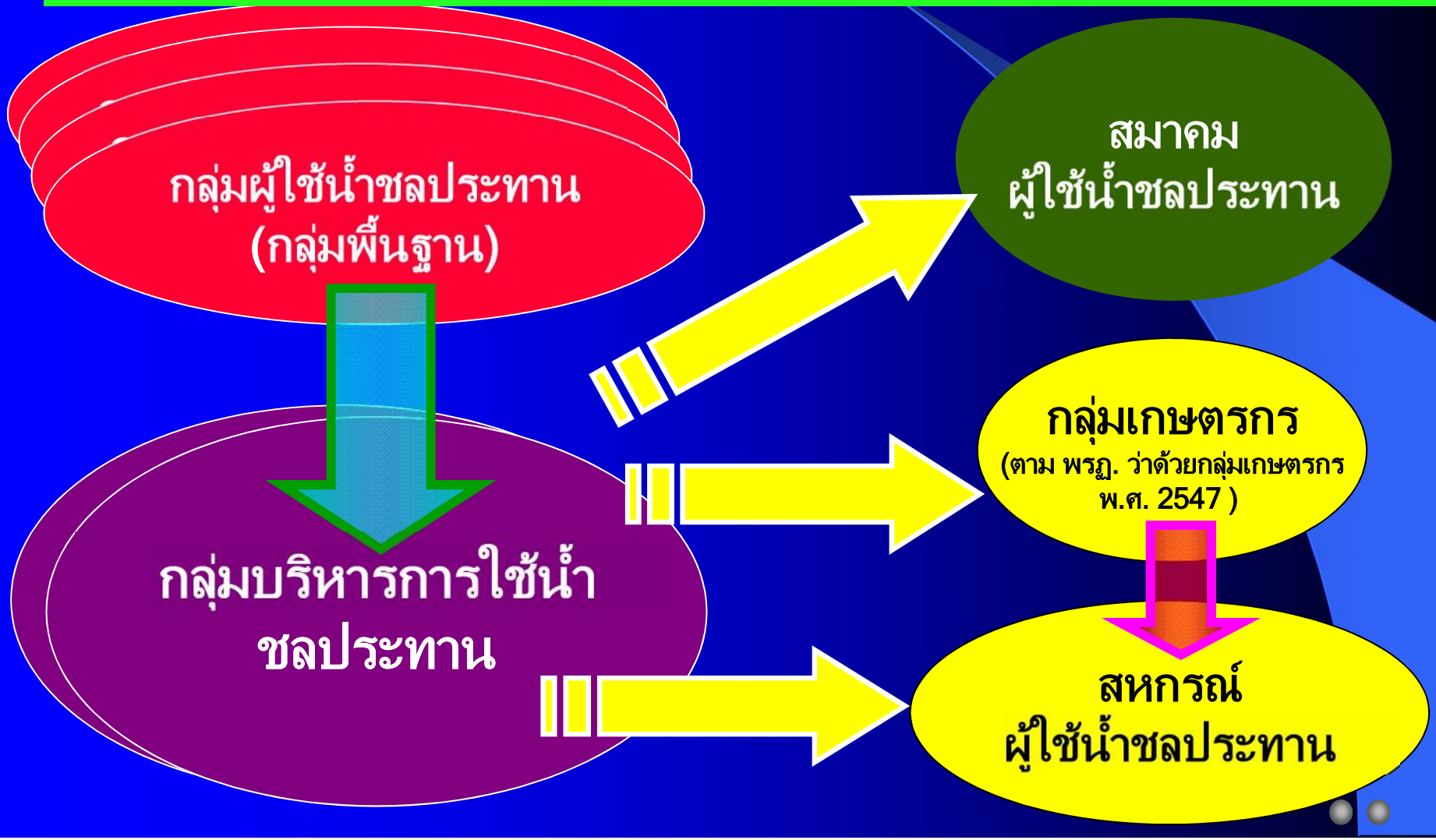

กิจกรรมที่ 6

การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน

การจัดสรร
หรือการส่งน้ำ

การบำรุงรักษา
ระบบชลประทาน

คณะกรรมการ
จัดการชลประทาน
(Joint Management Committee for Irrigation; JMC)

ตัดสินใจ กำกับ
ดูแลและสนับสนุน

การดำเนินกิจกรรม
ที่เกี่ยวข้อง
- การส่งเสริม
การผลิตเกษตร
- สินเชื่อเกษตร
- การตลาดสินค้า
เกษตรและอื่นๆ

กิจกรรมที่ 7 การจัดตั้งกองทุนชลประทาน

ความหมาย

กองทุนชลประทาน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวบรวมทุน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของตัวเงิน แรงงาน หรือผลิตผล จากเกษตรกร ผู้มีส่วนร่วมหรือได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทาน หรือจากแหล่งทุนอื่น ๆ นำมาสะสมไว้ เพื่อใช้ในกิจกรรม ชลประทานในส่วนที่เกษตรกรได้รับประโยชน์

กองทุนส่งน้ำและบำรุงรักษา (Operation and Maintenance Found; O&M Fund)

กองทุนซ่อมแซมและปรับปรุงระบบชลประทาน (Irrigation Repair and Improvement Fund; IRI Fund)

กิจกรรมที่ 8

การจ้างเหมางาน บำรุงรักษาแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ

โครงการจ้างเหมา

นิติบุคคล

องค์กรผู้ใช้น้ำ

ไม่เป็นนิติบุคคล
(1 โครงการ 1 ล้าน)

กิจกรรมที่ 9

การมีส่วนร่วม ในการส่งน้ำและบำรุงรักษา

1 การกำหนดพื้นที่ส่งน้ำ

2 สำรวจความต้องการปลูกพืช ของกลุ่มผู้ใช้น้ำฯ

3 ปรับแผนการส่งน้ำ

4 ประชุม JMC ทำ ความตกลงการส่งน้ำ

5 แจ้งข้อตกลงการส่งน้ำ แก่องค์กรผู้ใช้น้ำฯ

6 บำรุงรักษา ระบบชลทาน

7 ส่งน้ำตามแผน

8 ส่งเสริมความเข้ม แข็งองค์กรผู้ใช้น้ำ

9 วัดปริมาณน้ำ ที่จัดสรร

10 แจ้งพื้นที่ปลูกพืชและ กิจกรรมของผู้ใช้น้ำ

11 สำรวจข้อมูล ผลผลิต ราคาฯ

12 ประมวลผล การดำเนินงาน

13 ประชุม JMC ประเมิน ผลการดำเนินงาน

14 จัดทำรายงานผล การดำเนินงานส่งน้ำฯ

กิจกรรมที่ 10

การประเมินความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำฯ

ขั้นตอนการประเมินผล

1. วันที่ 1 - 15 กันยายน ของทุกปี : หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำฯ แจกจ่ายแบบสอบถามการประเมิน (แบบ ปมอ.4) ให้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ
2. วันที่ 16 - 19 กันยายน ของทุกปี : กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ ดำเนินการกรอกแบบสอบถามการประเมิน (แบบ ปมอ.4)
3. วันที่ 30 กันยายน ของทุกปี พนักงานส่งน้ำ รวบรวมแบบสอบถามฯ (แบบ ปมอ.4) ส่งหัวหน้าฝ่ายส่งน้ำฯ
4. วันที่ 1 - 10 ตุลาคม ของทุกปี : หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำฯ วิเคราะห์แบบสอบถาม พร้อมสรุปลงในรายงานการประเมินความเข้มแข็งฯ

กิจกรรมที่ 10

การประเมินความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำฯ

ขั้นตอนการประเมินผล (ต่อ)

5. วันที่ 15 ตุลาคม ของทุกปี : โครงการฯ สรุปภาพรวม (แบบ ปมอ.1 และ/หรือ ปมอ.2 และรวบรวม ปมอ.3, 4) ส่ง สชป.
6. ภายในวันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี : สชป. รวบรวมแบบ ปมอ.1 - 4 ส่ง สอน.
7. สอน.โดย กพ.จน. วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยใช้ SPSS พร้อมทั้งสรุปจุดอ่อน จุดแข็ง เสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงงาน ส่งให้ สชป. และโครงการ ภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน ของทุกปี

กิจกรรมที่ 11

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานโครงการ

ข้อมูลพื้นฐานด้านระบบชลประทาน

ข้อมูลพื้นฐานด้านกลุ่มผู้ใช้น้ำ

rid1460@yahoo.com

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์